

Borzongató tavasz

2013 februárja és áprilisa között 26 észlelő 32 vizuális, 41 digitális, és 1 CCD-megfigyelést postázott rovatunk számára. E három hónap rendkívül alacsony észlelés-számát nem is kell magyarázni, a Meteor hasábjain is téma volt már a hosszan elhúzódó tél, a csapadékos tavaszelő. Az, hogy erre a feldolgozásra egyáltalán sor kerülhet, az MCSE Téli Táborában született észleléseknek köszönhető. A lista tartalmazza az észlelésfeltöltő felületre (eszlelesek.mcse.hu) feltöltött megfigyeléseket is.

Az időszak legaktívabb vizuális megfigyelői egyenként 3–3 észlelést készítettek. A digitális észlelések terén a legaktívabb Hadházi Csaba volt, aki számos nyílt- és gömbhalmazról küldött felvételt. Külön ki kell emelni az új észlelők közül Sonkoly Zoltánt, aki precíz rajzokkal jelentkezett. Mayer Márton, a bolygóészlelései közötti szünetekben néha mélyég-objektumok felé fordítja a Polaris Csillagvizsgáló 20 cm-es, vagy 25 cm-es Dobsonját, és így készíti megszokottan magas minőségű rajzait. Régi vizuális észlelőnk, Szabó Árpád, néhány igazán jó minőségű asztrofotóval örvendeztetett meg bennünket. Németh Róbert néhány egzotikus objektumot észlelt, köztük az Abell 31-et fényképezte le 14 óra expozícióval. A 15' átmérőjű, rettentően halvány kőd megörökítése rendkívül nagy teljesítmény! A felvételt júniusi képmellékletünkben közöltük.

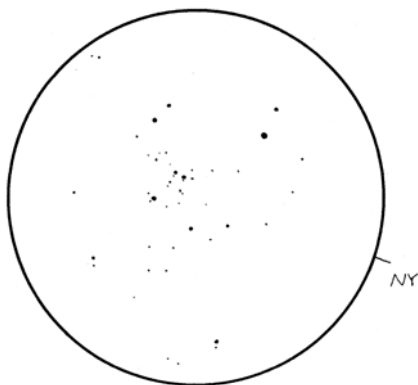
Somogyi Péter készítette az időszak egyetlen szupernóva-felvételét az SN 2013am-ről, amely az M65-ben robbant.

Csillaghalmazok

M41 NY CMa

9 L, 24x: Nagyon szikrázóak a halmaztagok. Egészen halvány csillagok is látszanak, amiket Budapestről nem lehet látni. A halmaz elég kaotikus, nyolc fényes csillag uralja, a többi tag hozzájuk képest halványabb.

Név	Észl.	Műszer
Ábrahám Tamás	1d	20 T
Bécsy Bence	2	13 T
Csörgei Tibor SK	1c	50 RC
Dálya Gergely	1	8 L
Erdei József	2	10x50 B
Fidrich Róbert	1d	5,6/300 t
Gyimóthy Borsa Mikeás	1	13 T
Hadházi Csaba	26d	20 T
Hannák Judit	1	13 T
Jasper Sebastian	2d	67/90 t
Keöves Péter	1	13 T
Kernya János Gábor	3	7 L
Kiss Péter	4	40,6 T
Kondor Tamás	2	8 L
Kunsági-Máté Sándor	1	8 L
Mayer Márton	3	25 T
Molnár Péter	2d	7 L
Németh Róbert	4d	20 T
Prósz György Aurél	1d	43 T
Sánta Gábor	3	25 T
Szabó Árpád	3d	15 T
Somogyi Péter	1d	25 T
Sonkoly Zoltán	3	20 T
Szűcs Mátyás	2	13 T
Tószegi Balázs	1	8 L
Tóth Zoltán	2	50,8 T

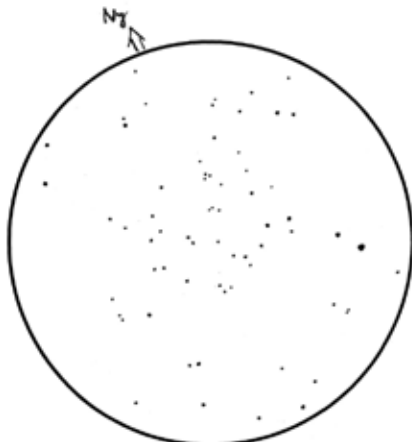


Mayer Márton rajza az M41-ről. 90/600-as apokromát, 24x-es nagyítás, LM=100'

A halmaz elég nagy kiterjedésű, és fényes, már a keresőben is lehet látni. A halmaz kb. 25° magasan volt. (Mayer Márton, 2013. február 7., Nagy Hideg-hegy)

NGC 1647 NY Tau

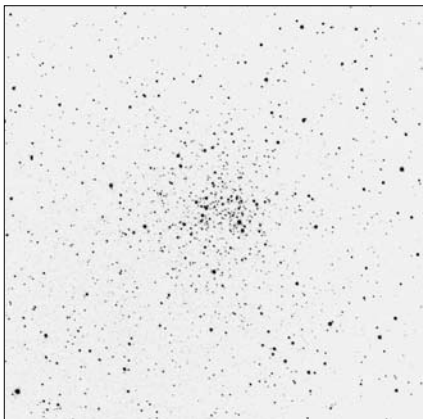
20 T, 40x: Első ránézésre csak egy pár csillagot vettem észre a halmazban, de ahogy szoktattam a szemem a sötétben, úgy jöttek elő a halványabb csillagok is. Ez egy viszonylag nagy méretű, laza szerkezetű halmaz, elvéve találunk a halvány csillagok mellett fényeseket. A 9x50-es keresőmben egy halvány korongot vettem észre. Kb. 1,5x1,5°-os területet fed le. Az észleléskor hozzávetőlegesen 55° magasan volt. (Sankoly Zoltán, 2013)



Szarvasi észlelőnk, Sankoly Zoltán a Téli Táborban szerzett élményei hatására otthon is folytatta a mélyég-rajzolást. Az NGC 1647-et örökölte meg ezen a szép rajzon, 20 cm-es reflektorral, 40x-es nagyítással, 2 fokalátómezőben

NGC 2506 NY Mon

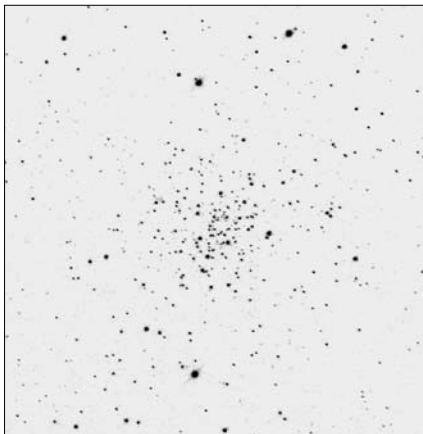
20 T+Canon EOS 350D: Az Egyszarvú délkeleti részén, az α Mon közelében elhelyezkedő 7 magnitúdós nyílthalmaz igen látványos. Rengeteg tag csoportosul a középpontban elhelyezkedő patkó alakú sűrűsödés körül, számos csillaglánc teszi még érdekesebbé a halmaz amúgy sem mindennapos megjelenését. (Hadházi Csaba fotója alapján Sánta Gábor, 2013)



Az igen látványos NGC 2506 nyílthalmaz a Monoceros csillagképben található. A felvételt Hadházi Csaba készítette 200/1000-es reflektorra szerelt Canon EOS 350D kamerával, 30 s expozíciós idővel, ISO 1600-on

NGC 2420 NY Gem

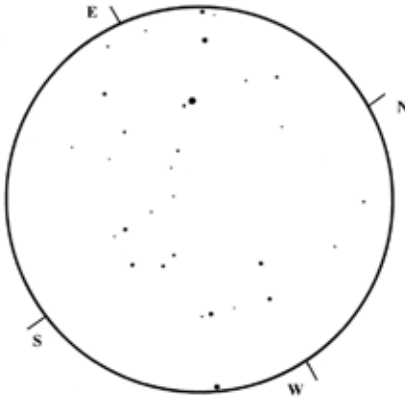
20 T+Canon EOS 350D: Az előzőhöz hasonlóan ez a halmaz is elég gazdag, de koncentrációt nem lehet megfigyelni a középpontjában. Amik igazán érdekessé teszik ezt a nyílthalmazt, azok a rövid, feltűnő csillagláncai. (Hadházi Csaba fotója alapján Sánta Gábor, 2013)



A Gemini 8 magnitúdós csillaghalmaz, az NGC 2420 Hadházi Csaba felvételén. 20 T, Canon EOS 350D, 30 s expozíciós idő ISO 1600-on

A ν - κ - ω Tau csoport AST Tau

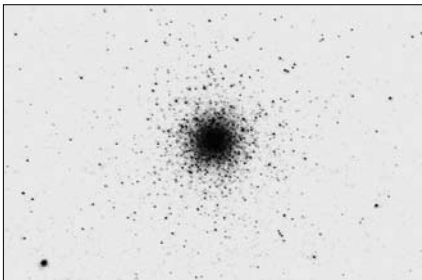
7 L, 10x: Szétszórt, laza szerkezetű aszterizmus, mely szabad szemmel is látható a Plejádok és Hyadok nyílthalmazai közötti égeterületen. Hamisítatlan binoklis célpont, a téli égen végzett távcsöves barangolások egyik kiváló állomása. Noha aszterizmus, ennek ellenére nem lepődnek meg, ha idővel kiderülne róla, hogy a Hyadok halmazának egyik szélső régióját képezi, vagy akár a Plejádokkal állna fizikai kapcsolatban. (Kernya János Gábor, 2013)



Egy érdekes színfolt a mélyég-megfigyelések terén az ν - κ - ω Tau csoport. Ezt az aszterizmust Kernya János Gábor kereste fel 70/380-as kisrefraktorral, 10x-es nagyítással. A látómező mérete 3,5 fok

M53 GH Com

20 T+Canon EOS 350D: A felvételen a szép, klasszikus gömbhalmaz szinte teljesen felbontva mutatkozik. (Hadházi Csaba, 2013)

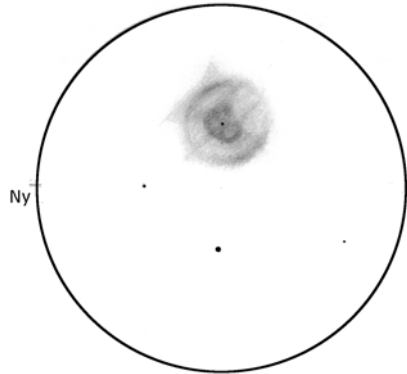


Az M53 Hadházi Csaba felvételén. 200/1000 T, Canon EOS 350D, 35 s expozíciós idő ISO 1600-on

Planetáris ködök

NGC 2392 PL Gem

25 T, 200x+OIII szűrő: A Nagy-Hideg-hegy sötét egén ez a fényes köd is más arcát mutatja. Szó szerint, hiszen egyértelműen kivehető az Eszkimó-köd minden fontosabb jellegzetessége, amelyről nevét kapta. A központi csillag (ami szűrővel eltűnik) körül a belső, pajzs alakú terület inhomogén: pereme fényesebb, a belső részeket pedig nehezen körülhatárolható inhomogenitások tarkítják. Bár a belső foltosság pozíció szerint nem rajzolható, mégis egy „arc” látszatát kelti, különösen szűrő nélkül, amikor a központi csillag is ott pislákol az orr helyén. Az alak csuklyáját a koncentrikusan elhelyezkedő haló alkotja, pontosabban annak fényesebb pereme. Az arc felső és alsó része felé eső szakaszokon a haló pereme még inkább kifényesedik, több foltot is tartalmaz. Ami pedig igazán finommá teszi a látványt, az a belső és külső gyűrűt összekötő fényszálak sokasága. (Sánta Gábor, 2013)

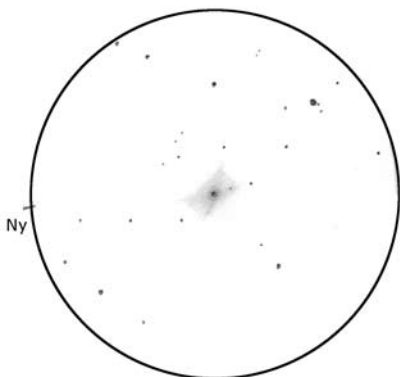


Az Eszkimó-köd Sánta Gábor rajzán, amit 250/1200-as Dobsonnal, 200x-es nagyítással készített az MGSÉ Téli Táborában. A látómező részletét ábrázoló rajz átmérője mindössze öt ívperc

Vörös Négyzet-köd a HD 44179 körül (RAFGL 915), Proto-PL Mon

25 T, 200x: Erről az érdekes objektumról a Hubble Űrtávcső már számos látványos felvételt készített. Ez a legszögletesebb égi objektum, amelynek szülő csillaga 9 magnitúdós, így ezen fellelkesülve idén télen

elhatároztam, hogy extrém mélyég-objektumokat felkutató észlelési programom során felkeresem. Erre végül a Téli Táborban került sor február 8-án a Nagy-Hideg-hegyen tökéletes égen, amikor a β Mon-tól kiindulva másodpercek alatt megtaláltam a közelben látszó, kérdéses csillagot. A vörös színű csillag körül rövid szemszoktatást követően határozottan láthatóvá vált a köd, amely nem reagált az OIII szűrőre, anélkül volt jól észlelhető. Amikor – percekkel később – már stabilan látszott a protoplanetáris köd, akkor az alakját is határozottan ki lehetett venni, sőt, a téglalap alak átlói fényesebbnek tűntek. Az észlelés végén abban a különös élményben volt részem – amennyiben nem csaptak be érzékeim – hogy a köd legbelső, csillaghoz közeli területeit enyhe narancsos árnyalatúnak láthattam. Az objektum finoman olvad a háttérbe, mérete 2,5x1,3 ívperc. A vörös óriás egy kettős rendszerben található, ennek köszönhetően alakul ki az érdekes szögletes (valójában bipoláris) szerkezet. A köd erős vörösese színé nem a H α emisszióból származik, hanem egyszerűen a csillag visszavert fényét látjuk így, emissziós komponens nincs benne, mert az óriás magja még nem bukant elő a héj mögül, így UV sugárzásával nem gerjesztheti fénykibocsátásra a korábban ledobott anyagot. (Sánta Gábor, 2013)

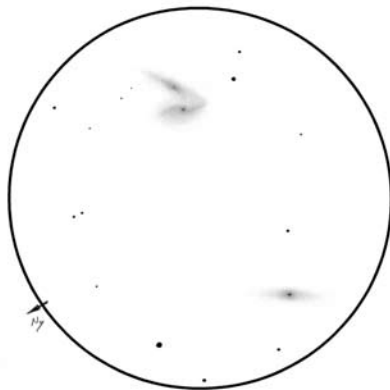


A Vörös Négyzet-köd Sánta Gábor rajzán. 250/1200 T, 200x, 20'

Galaxisok

NGC 4564, 4567-68 GX Vir

40,5 T, 144x: Nagyon izgalmas galaxispáros a Sziámi-ikrek. Kellemes meglepetésre a rendszer némi részletet is mutat: az NGC 4567-ben egy apró, halvány csillagszerű magon kívül látszik a lágy spirálszerkezet is. Az NGC 4568-ban kevesebb részlet látszik. Mindkét komponens alapvetően diffúz és fényes. A látómezőbe került még az NGC 4564 is, ami szintén igen fényes, és a Sziámi ikrekkel ellentétben nagyon hirtelen fényesedik a középpont felé. (Kiss Péter, 2012)



A Sziámi-ikrek galaxispár (NGC 4567-8) és az NGC 4564 Kiss Péter rajzán, amit Ágasváron készített. 40,6 T, 144x, 20'

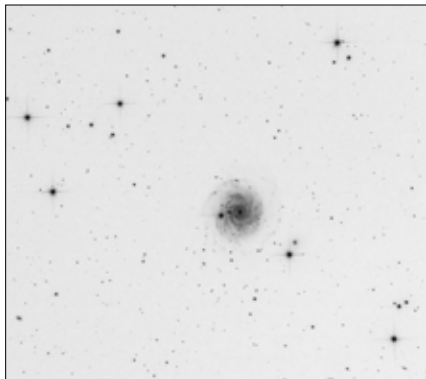
NGC 3344 GX LMi

20 T+Canon EOS 1000D: Egy nem túl gyakran észlelt gyöngyszem a Kis Oroszlánból. Laza spirálkarjai, valamint a felületére vetülő fényes előtérscillagok szépen felismerhetőek a vizuálisan 10 magnitúdós galaxisnak. (Németh Róbert, 2013)

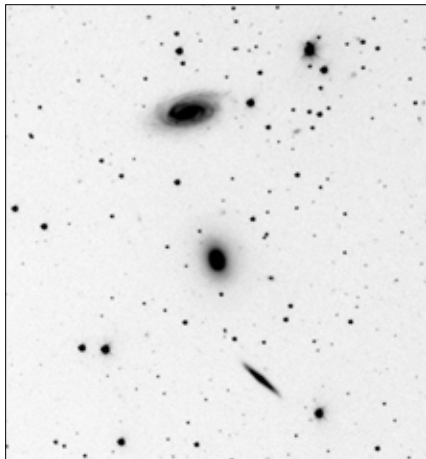
A felvételt l. a következő oldalon!

NGC 5981, 5982, 5985 GX Dra

50 RC+CCD: A jól ismert Sárkány-beli galaxistriót Csörgei Tibor kapta távcsövégre a Bajai Observatórium 50 cm-es f/6-os Ritchey–Chrétien-távcsövével. (A felvételt a következő oldalon mutatjuk be!)



Az NGC 3344 GX LM Németh Róbert felvételén. 20 T, Canon EOS 1000D, 3 óra 38 perc expozíció



Az NGC 5981, 5982, 5985 a bajai 50 cm-es távcsővel készült CCD-képen. Csörgei Tibor felvétele, 12 perc expozíciós idő

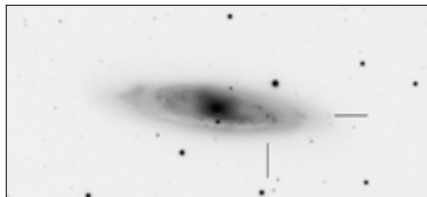
Szupernóvák

M65 GX Leo + SN 2013am

25 T+Canon EOS 350D: Véletlenül az FS kamerát tettem fel, így az M106 helyett észleltem az M65-ben levő SN-t. A kép sima átlag, a nagyított képen változós-barát feldolgozás: csak szaturáció és színgörbe. (Somogyi Péter, 2013.04.12.)

A II-es típusú szupernóvák, mint ez is, alacsonyabb abszolút fényességgel rendel-

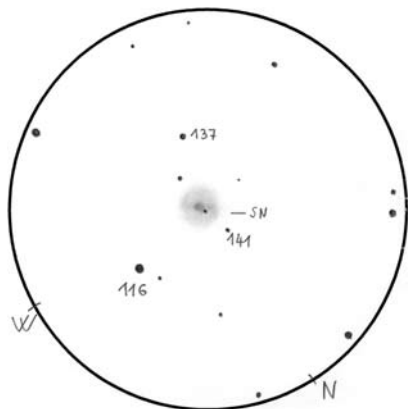
keznek az Ia típusúaknál. Ez magyarázza a Messier-galaxisokban szokatlan 15,3 magnitúdós maximumfényességet, amelyet március végén ért el (Snt).



Az M65-ben feltűnt szupernóva, az SN 2013am Somogyi Péter felvételén, ami a kép készítésekor, április 12-én, körülbelül 16 magnitúdós volt. 25 T, Canon EOS 350D, 35 perc expozíció, ISO 800

NGC 5339 GX Vir + SN 2013aj

50,8 T, 273x: Noha csak 13 magnitúdó körüli, mégis nagyon szép lapjáról látszó küllős spirál. Mérete 1,5', alakja szabályosan kerek. Az összfényesség jelentős részét az intenzív, kerek magvidéke adja, ezt övezi a halvány haló, amely elsőre homogén. Azonban EL-sal néha feltűnik a küllő, sőt gyengébben az ívelt karok is, Ez utóbbiak rövidek és nagyon nehezek. A mag mellett robbant az SN 2013aj, ami könnyű 14,5 magnitúdós célpont. (Tóth Zoltán, 2013.03.04.)



Tóth Zoltán rajzos észlelése az NGC 5339-ben robbant SN 2013aj-ról. 50,8 T, 273x, 18'

Sánta Gábor